

PROF. DR. BRUNO HARTMAN - OSEMDESETLETNIK

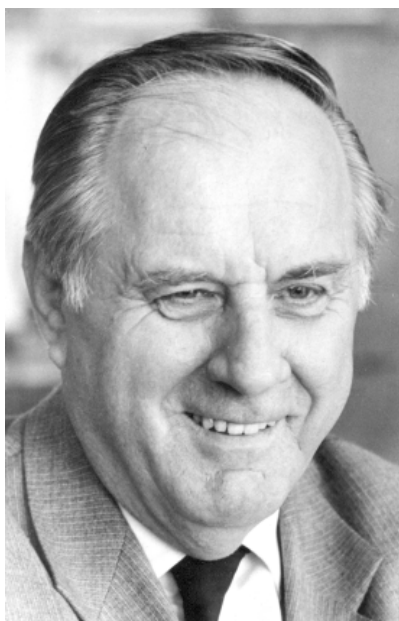
Irena Sapač

Biografija
UDK 929 Hartman B.

Ključne besede: biografije, bibliotekarji, Slovenija, Hartman Bruno

Biography
UDC 929 Hartman B.

Key words: biographies, librarians, Slovenia, Hartman Bruno

Vir: Univerzitetna knjižnica Maribor

Redni prof. dr. Bruno Hartman je osrednja osebnost slovenskega knjižničarstva. Rodil se je 29. septembra 1924 v Celju. V osmih desetletjih življenja je bila njegova pot razgibana, polna novih spoznanj in usmerjena strokovno, znanstveno in kulturno. Posegel je na mnoga področja izobraževanja, znanosti in kulture. Po študiju slavistike na ljubljanski univerzi je bil profesor učiteljišča in gimnazije v Murski Soboti, nato je poučeval na mariborskem učiteljišču. Pritegnilo ga je gledališče, najprej ljubljanska Drama, nato Slovensko narodno gledališče v Mariboru in Slovensko ljudsko gledališče v Celju. Za tem je nadvse uspešno vodil Študijsko knjižnico v Mariboru in Univerzitetno knjižnico Maribor do svoje upokojitve v letu 1989.

SAPAČ, Irena: 80th anniversary of prof. dr. Bruno Hartman. Knjižnica, 49(2005)1-2, str. 257-261

Njegovo vsestransko delovanje nam odkriva njegova bibliografija, ki obsega nad 1000 enot. Veliko let se je posvečal slovenistiki. O tem pričajo njegova disertacija o dramatikih o Celjskih grofih, študije o Antonu Novačanu in številni članki o literarnem dogajanju v nekdanjem Mariboru. V gledališču je deloval kot lektor, dramaturg, umetniški vodja in upravnik. Za nove uprizoritve je prevedel številna dramska dela, med njimi tudi vrsto umetnin svetovnih avtorjev (O'Neill, Anouilh, Mrożek, Beckett, Feydeau, Brecht, Kafka). Bil je med pobudniki Boršnikovega srečanja v Mariboru in ga dolga leta uspešno sooblikoval. S sodelavci je zasnoval in uredil zbornik Maribor skozi stoletja, v katerem je objavil pregledne prispevke o zgodovini gledališča, knjižničarstva in tiskarstva. Je avtor monografije Zgodovina slovenskega dramskega gledališča v Mariboru do druge svetovne vojne, v kateri je poudaril gledališče kot pomemben del kulture našega naroda. V delu je raziskal razvojni tok slovenskega gledališča v Mariboru od njegovih začetkov pa do časa tik pred drugo svetovno vojno, ko se je povzdignilo na ugledno umetniško raven. V knjigi Kultura v Mariboru je zbral nad petdeset svojih kulturnozgodovinskih razprav o mestu ob Dravi. Besedila predstavljajo njegovo tridesetletno raziskovalno ukvarjanje s preteklostjo Maribora. Prvo skupino prispevkov v knjigi je namenil določanju glavnih značilnosti splošnega kulturnega razvoja v Mariboru, drugo in tretjo skupino pa je posvetil zgodovinskemu prikazu dveh ožjih področij, ki sta bili tudi sicer središče njegovega poklicnega dela, gledališču in knjižničarstvu. S knjigo Kultura v Mariboru se je uvrstil med svoje vzornike, kot so bili dr. Franc Kovačič, prof. Franjo Baš in prof. Janko Glazer.

V Časopisu za zgodovino in narodopisje je objavil številne znanstvene prispevke. Njegova dela slovijo po natančnosti in številnih podrobnostih, kar kaže na izjemno poznavanje virov. S kulturnozgodovinskimi razpravami je sodeloval na več znanstvenih zborovanjih. Z biografskimi prispevki za Slovenski biografski leksikon in Enciklopedijo Slovenije se je uvrstil med najplodovitejše sodelavce za območje severovzhodne Slovenije. Objavil je tudi biografiji Rudolfa Maistra in Janka Glazerja. Je tudi izvrsten prevajalec proze, med katero uvrščamo dela Hemingwaya, Cronina in Remarqua.

Od leta 1965 do 1989 je kot ravnatelj usmerjal razvoj tedanje Študijske knjižnice in kasneje Univerzitetne knjižnice Maribor v ugledno visokošolsko ustanovo. Mariborsko visoko šolstvo ni nastalo in se začelo razvijati iz temeljev ustrezno pripravljenega visokošolskega sistema ali posamičnih visokošolskih knjižnic. Ker pa je bila Študijska knjižnica v Mariboru edina splošno znanstvena dobro organizirana knjižnica v mestu, je postala osrednja knjižnica mariborskega visokega šolstva. Na zborovanju Društva bibliotekarjev Slovenije leta 1960 je tedanji ravnatelj Študijske knjižnice Jaro Dolar načrtno nadaljnjo razvojno smer in poudaril, da se mora knjižnica znebiti vseh elementov ljudskega knjižničarstva, svojo nabavno politiko mora bolj usmeriti na področje naravoslovnih, družbenih in uporabnih ved, z ustrežno znanstveno literaturo mora

biti na voljo razvijajočemu se mariborskemu visokemu šolstvu. Preobrazbo knjižnice po smernicah, ki jih je oblikoval Jaro Dolar, je po letu 1965, ko je prevzel naloge ravnatelja, intenzivno nadaljeval Bruno Hartman. Statuta knjižnice iz leta 1970 in 1973 sta nalogo knjižnice, da je osrednja knjižnica mariborskih visokošolskih zavodov, postavila na prvo mesto. Temu ustrezno se je knjižnica preimenovala v Visokošolsko in študijsko knjižnico v Mariboru. S svojimi sodelavci je dr. Hartman pomagal ustanavljati in urejati knjižnice v novih mariborskih visokošolskih zavodih. Pod njegovim vodstvom je knjižnica leta 1975 kot enakopravna soustanoviteljica podpisala Sporazum o združitvi v Univerzo v Mariboru in dobila ime Univerzitetna knjižnica Maribor.

Vloga knjižnice kot osrednje visokošolske knjižnice v Mariboru se je v šestdesetih letih vse bolj krepila, ob tem pa je knjižnica pod vodstvom dr. Hartmana postala tudi matična knjižnica za občino Maribor. Ob združitvi treh mariborskih občin Center, Tabor in Tezno so bili potrebni močni strokovni impulzi in organizacijske zamisli na področju knjižničarstva. Študijska knjižnica je pod vodstvom dr. Hartmana predložila Program razvoja knjižničarstva na področju mariborske občine in izdelala tudi program Reorganizacija mreže ljudskih knjižnic v Mariboru, ki ga je občinski zbor potrdil. Program je predvidel enotno mrežo ljudskih knjižnic, ki bi se naj uresničila postopoma. Po programu sta se leta 1970 združili Mestna in Delavska knjižnica v Mariborsko knjižnico. Leta 1971 je ta postala matična knjižnica za občino Maribor, potem ko ji je Študijska knjižnica po opravljeni nalogi predala matičnost za splošne knjižnice, ohranila pa je matičnost za visokošolske in strokovne knjižnice.

Študijska knjižnica se je pod vodstvom dr. Hartmana leta 1969 zavzemala za ustanovitev Skupnosti študijskih knjižnic Slovenije. V letih obstoja je skupnost izdelala načrt, ki je razmejil pristojnosti med knjižnicami in arhivi, določila delovna območja posameznih knjižnic in porazdelila domoznanske naloge. Ko pa se je v naslednjih letih v Sloveniji izoblikoval koncept pokrajinskih knjižnic, v katerih naj bi se ljudske in študijske knjižnice razvile v višjo raven splošnoizobraževalne knjižnice, se je skupnost študijskih knjižnic Slovenije razšla.

V sklopu mariborskega visokega šolstva si je knjižnica pod vodstvom dr. Hartmana prizadevala, da bi njegovo knjižničarstvo po zgledu na dobre tuje vzore in mrežo ljudskih knjižnic, ki je nastajala v tem obdobju, povezala v učinkovit sistem. Ob ustanovitvi višjih šol v Mariboru je sprva živela misel, da naj bi Študijska knjižnica v Mariboru v celoti centralno urejala knjižnično dejavnost. Vendar so bile kasneje na višjih šolah ustanovljene nesamostojne knjižnice in so se začele širiti. Postalo je vse bolj očitno, da se utegne visokošolsko knjižničarstvo v Mariboru razdrobiti. Leta 1974 je dr. Hartman izdelal Projekt visokošolskega knjižničnega sistema v Mariboru. Leta 1977 je bil podpisan Sporazum o ustanovitvi knjižnično–dokumentacijsko–informacijskega siste-

ma Univerze v Mariboru, ki je ob vsej individualnosti v sistem vključenih knjižnic ustvaril dobro osnovo za razvoj visokošolskega knjižničarstva v Mariboru.

Za obsežne naloge, ki jih je knjižnica pridobila v času nastajanja mariborskih visokošolskih zavodov kot osrednja knjižnica druge slovenske univerze, tudi dograjena knjižnična stavba v Prešernovi ulici ni več zadoščala. Tako so bila ob 75-letnici Univerzitetne knjižnice Maribor leta 1978 vsa prizadevanja ravnatelja dr. Hartmana in njegovih sodelavcev usmerjena v pridobitev nove knjižnične stavbe. Nova stavba bi naj dolgoročno zagotovila primerne in zadostne prostore za vedno obsežnejše zbirke knjižničnega gradiva, omogočila bi naj sodobno organizirano in z najnovejšo tehnologijo podprto knjižnično informacijsko dejavnost, zagotovila pa tudi prepotrebne zmogljivosti za delo uporabnikov in prostore za prireditve. Prizadevanja dr. Hartmana, podprta s trdim delom, so obrodila sad. Pozno v jeseni 1988 je Maribor prvič v svoji zgodovini dobil namensko zgrajeno knjižnično stavbo. Novo stavbo so postavili ob nekdanje poslopje Mestne hranilnice, ki so jo namenili za bodoči rektorat Univerze v Mariboru. Tako so na tem prostoru zasnovali novo mariborsko univerzitetno središče. Na pobudo dr. Hartmana so organizirali simbolično selitev knjižničnega gradiva z »živo verigo«, v kateri si je nad tisoč ljudi, med njimi predstavniki univerze, dijaki in študenti, podajalo knjige iz rok v roke na razdalji med staro in novo knjižnično zgradbo ter tako izrazilo navdušenje nad preselitvijo te pomembne mariborske ustanove. Novi prostori, ki so po površini desetkrat večji od prostorov v stari stavbi, nudijo možnosti za nadaljnji razvoj dejavnosti, ki jih je po vzoru uglednih evropskih univerzitetnih knjižnic v šestdesetih, sedemdesetih in osemdesetih letih uvedel dr. Hartman s skupino bibliotekarjev, ki so bili vrhunski strokovnjaki za posamezna področja.

Dr. Hartman je bil tudi pobudnik uvajanja enotnega računalniškega sistema v Univerzitetno knjižnico Maribor in v slovenske knjižnice. Prelomno leto za uvedbo informacijske tehnologije v knjižnico je bilo leto 1983. Takrat je knjižnica dobila linijo za interaktivno povezavo z Računalniškim centrom Univerze v Mariboru. Knjižnica je prva v državi računalniško podprla izposajo. Ob koncu leta 1983 so se pričele priprave na projekt Evidenca raziskovalnega dela in bibliografija Univerze v Mariboru. Eden izmed rezultatov priprav je bil sklep, da je v knjižničnem sistemu treba upoštevati standard UNIMARC, kar je odločilno vplivalo na razvoj vzajemne katalogizacije in razvoj knjižničarstva v državi.

Ob zahtevnem vodstvenem in organizacijskem delu je bil dr. Hartman več let tudi urednik revij Knjižnica in Dialogi. Aktivno je sodeloval v komisijah Zveze bibliotekarskih društev Slovenije in z referati na strokovnih posvetovanjih. Sodeloval je pri ustanavljanju Oddelka za bibliotekarstvo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, kjer je prenašal svoje bogate izkušnje na študente. Svoje

Sapač, I. Prof. dr. Bruno Hartman - osemdesetletnik

obsežno strokovno znanje je posredoval mlajšim sodelavcem v Univerzitetni knjižnici Maribor in drugih slovenskih knjižnicah ter jim tako dajal dobre temelje za nadaljnje delo.

Najvišja državna in strokovna priznanja, med njimi Čopova diploma, Zlata plaketa Univerze v Mariboru, Glazerjeva nagrada, naziv častnega občana Maribora in naziv bibliotekarski svetovalec, so častna priznanja za njegovo obsežno delo in ustvarjalnost.

Sodelavci iz Univerzitetne knjižnice Maribor smo mu hvaležni za vso znanje in vse vrednote, ki nam jih je posredoval, saj nam je bil ravnatelj, učitelj in zgled plemenitega človeka. Prof. dr. Brunu Hartmanu želimo, da bi se mu uresničili vsi življenjski in delovni cilji, ki si jih je zadal, ter da bi mlajšim kolegom s svojim žarom še dolgo stal ob strani.

Dr. Irena Sapač je zaposlena v Univerzitetni knjižnici Maribor kot ravnateljica knjižnice.

Naslov: Gospejna 10, 2000 Maribor

Naslov elektronske pošte: irena.sapac@uni-mb.si